

GIÁO DỤC TÀI CHÍNH TRONG CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG CỦA MALAYSIA VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM

TRẦN THỊ PHƯƠNG NAM

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
Email: tranthiphuongnam@gmail.com

Tóm tắt: Ở một số nước, việc đưa nội dung giáo dục tài chính vào trong chương trình nhà trường được coi là một trong những cách hiệu quả và công bằng nhất để có thể tiếp cận tới toàn bộ các thế hệ trong tương lai. Bài viết trình bày khái quát về chiến lược giáo dục tài chính và giáo dục tài chính trong trường phổ thông ở Malaysia, có thể làm tài liệu tham khảo cho giáo dục tài chính trong nhà trường tại Việt Nam. Theo tác giả, Việt Nam nên tập trung nhiều hơn vào giảng dạy kiến thức, nâng cao hiểu biết về tài chính cho học sinh phổ thông, giảm lượng thông tin về ngân hàng hơn so với giáo dục tài chính của Malaysia.

Từ khóa: Giáo dục tài chính; chương trình; giáo dục phổ thông; Malaysia; Việt Nam.

(Nhận bài ngày 29/11/2016; Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa ngày 04/01/2017; Duyệt đăng ngày 25/02/2017).

1. Đặt vấn đề

Các quốc gia trên thế giới đều công nhận: Kỹ năng, nhận thức, hiểu biết về tài chính là một kĩ năng sống quan trọng đối với mọi cá nhân. Tổ chức OECD cho rằng, trong các hiểu biết căn bản của một cá nhân, một hiểu biết rất quan trọng, nhất là trong thời đại kinh tế hiện đại hiện nay, đó là khả năng nhận thức về tài chính. Hội đồng OECD (năm 2005) đã khuyến nghị rằng: “*Giáo dục tài chính nên bắt đầu từ trường học. Người dân cần được giáo dục các vấn đề tài chính càng sớm càng tốt trong cuộc đời của họ*”. Từ hậu quả của cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu năm 2007, các vấn đề về giáo dục tài chính và hiểu biết tài chính đã được quốc tế thừa nhận là một kĩ năng sống quan trọng đối với mỗi cá nhân. Ngày càng nhiều quốc gia đã đưa chiến lược và chương trình giáo dục tài chính vào chương trình nhà trường và thiết kế một khung học tập cụ thể.

Giáo dục tài chính là một trong những kĩ năng sống cần thiết và cần phát triển từ rất sớm trong cuộc đời mỗi con người. Các chương trình nâng cao năng lực tài chính dành cho người lớn luôn có sẵn ở tất cả các giai đoạn cuộc sống. Mục tiêu của giáo dục tài chính là giúp cho người tiêu dùng có khả năng tiếp cận toàn diện với thông tin, nâng cao hiểu biết về tài chính một cách đáng tin cậy và kịp thời. Ở một số nước, việc đưa nội dung giáo dục tài chính vào trong chương trình nhà trường được coi là một trong những cách hiệu quả và công bằng nhất để có thể tiếp cận tới toàn bộ các thế hệ trong tương lai. Ngoài ra, chương trình giáo dục về tài chính kéo dài trong nhiều năm có thể coi là phương tiện giúp hình thành và phát triển các hành vi, năng lực tài chính hợp lí hơn cho mỗi cá nhân khi đến tuổi trưởng thành. Điều này đặc biệt quan trọng khi các bậc phụ huynh không được trang bị đầy đủ để có thể truyền đạt cho con em các kiến thức, kĩ năng, hiểu biết về tài chính. Bên cạnh

đó, thanh thiếu niên là những người có khả năng phổ biến tốt nhất các thói quen mới cho thành phần còn lại của xã hội.

Hiểu biết về tài chính sẽ giúp nâng cao năng lực, tăng thêm sự thận trọng trong quản lí tài chính cũng như tăng nhu cầu đối với các dịch vụ tài chính có chất lượng của các hộ gia đình và các doanh nghiệp. Chiến lược giáo dục tài chính hiệu quả giúp nâng cao hơn nữa khả năng ra quyết định đúng đắn của người tiêu dùng, từ đó tiếp tục củng cố vị trí của khu vực hộ gia đình trong nền kinh tế, giúp họ đủ hiểu biết để có những tiêu dùng tích cực hơn, giữ vai trò quan trọng trong việc định hướng hiệu quả ngành công nghiệp dịch vụ tài chính.

2. Chiến lược giáo dục tài chính của Malaysia

Chiến lược giáo dục tài chính ở Malaysia đặt mục tiêu là tập trung vào việc xây dựng năng lực tài chính cho người tiêu dùng. Giáo dục tài chính là một trong những yếu tố quan trọng trong mục tiêu bảo vệ người tiêu dùng của đất nước Malaysia.

Báo cáo chuyển đổi kinh tế của Malaysia năm 2009 cho rằng kĩ năng hiểu biết về giáo dục tài chính sẽ giúp hướng tới một nền kinh tế thu nhập cao. Việc triển khai có hiệu quả các sáng kiến giáo dục tài chính được hỗ trợ bởi Khung đánh giá giáo dục tài chính. Với mong muốn đó, kết quả mong đợi về các sáng kiến trong chiến lược giáo dục tài chính của Malaysia là giúp người tiêu dùng được trang bị kiến thức, kĩ năng và công cụ để đưa ra quyết định tài chính phù hợp và xây dựng, quản lí và bảo vệ sự thịnh vượng của mỗi cá nhân thông qua sự tham gia có hiệu quả và có ý nghĩa trong hệ thống tài chính với tiêu chuẩn sống cao hơn.

Ngân hàng Negara Malaysia là đơn vị xây dựng và điều hành các sáng kiến giáo dục tài chính ở cấp quốc gia và các chính sách nhằm nâng cao hiểu biết về tài chính được xây dựng bao gồm:

- Kế hoạch tổng thể phát triển ngành Tài chính giai đoạn 2001 - 2010 với mục tiêu giáo dục người tiêu dùng về các sản phẩm và dịch vụ, vai trò và chức năng của các đơn vị tài chính.

- Kế hoạch phát triển ngành tài chính giai đoạn 2011 - 2020 tập trung vào tăng cường năng lực quản lý tài chính cho người tiêu dùng để đưa ra các quyết định tài chính có thông tin, trách nhiệm và hiệu quả.

- Trong Kế hoạch chuyển đổi kinh tế (2010-2020), giáo dục tài chính được xác định là một yếu tố đảm bảo rằng lĩnh vực dịch vụ tài chính có thể đóng góp vào sự phát triển của Malaysia. Ngân hàng Negara Malaysia được xác định là đơn vị đứng đầu tổ chức các hoạt động phối hợp thực hiện của chương trình giáo dục tài chính quốc gia.

Một định hướng chiến lược được thiết lập bởi Bộ Giáo dục Malaysia và Ngân hàng Trung ương Negara Malaysia về giáo dục tài chính như sau:

1/ Tích hợp vào chương trình giảng dạy của trường phổ thông, trong các chương trình học chính khóa của trường, trong các hoạt động của Câu lạc bộ Tài chính trong nhà trường.

2/ Phương pháp tiếp cận theo giai đoạn để thực hiện giáo dục tài chính dành cho người lớn dựa vào cuộc sống thực tế: Cung cấp quyền truy cập thông tin tài chính; Nghiên cứu về người tiêu dùng để hoạch định chính sách và chương trình phát triển.

Chiến lược giáo dục tài chính của Malaysia đã phát triển từ việc phổ biến thông tin đến một sáng kiến đa ngành và nhằm vào mục tiêu trọng tâm. Khi ra mắt lần đầu tiên vào năm 2003, trọng tâm của chiến lược là nâng cao nhận thức về ngân hàng và bảo hiểm, các sản phẩm và dịch vụ, vật tư, thông tin đã được phổ biến thông qua các trang web và các tờ rơi, quảng cáo. Ngày nay, các thông điệp chính toàn diện hơn tập trung vào sự thận trọng cá nhân trong quản lý và sử dụng tài chính kịp thời, đổi mới và tương tác trên nhiều kênh khác, đa dạng hơn và tiếp cận rộng rãi với mọi người dân.

3. Giáo dục tài chính trong trường nhà trường phổ thông của Malaysia

Tư tưởng đổi mới và sáng tạo là thông điệp chủ đạo trong giáo dục nói riêng và trong phát triển kinh tế xã hội Malaysia nói chung. Môi trường giáo dục, môi trường sống, môi trường làm việc của Malaysia rất tạo thuận lợi cho học sinh (HS), người dân tiếp cận và nâng cao hiểu biết về tài chính và các dịch vụ ngân hàng.

Giáo dục tài chính trong trường phổ thông của Malaysia đã được thực hiện từ năm 2014 ở cấp Tiểu học và sẽ bắt đầu triển khai ở cấp Trung học cơ sở từ năm 2017. Nội dung giáo dục tài chính tiếp tục tích hợp trong chương trình giáo dục phổ thông, để tiến đến tích hợp vào chương trình tất cả các cấp học từ năm 2021. Những nội dung được giảng dạy được lựa chọn bao gồm: i) Tiền, nguồn thu nhập và lựa chọn nghề nghiệp; ii) Trách nhiệm tài chính và kỹ năng ra quyết định; iii) Quản lý tiền và các khoản nợ; iv) Quản lý rủi ro, duy trì

thịnh vượng và bảo hiểm.

Nội dung giáo dục tài chính trong trường phổ thông được Bộ Giáo dục Malaysia hợp tác với Ngân hàng Negara Malaysia lựa chọn nội dung, cách thức phù hợp với độ tuổi và nhu cầu hiểu biết của từng lứa tuổi, từng cấp học. Ngân hàng Trung ương Malaysia là đơn vị xây dựng khung chương trình giáo dục tài chính, họ cho rằng, kiến thức hiểu biết về tài chính cần ở bất kỳ lứa tuổi nào, bất kỳ giai đoạn nào của cuộc đời, vì vậy, cần phải lựa chọn nội dung giảng dạy cho phù hợp với lứa tuổi.

Malaysia cũng xác định rằng: Giáo viên (GV) là phần quan trọng quyết định đến thành công của bài giảng, vì vậy, GV phải được thoải mái, thích thú và hiểu nội dung giáo dục tài chính trước khi họ có thể giảng lại nội dung đó cho HS. Để đạt được mục tiêu này, GV cũng phải hoàn thành một số mô-đun về giáo dục tài chính và GV sẽ được tiếp xúc với giáo dục tài chính thông qua các khóa học do ngân hàng bồi dưỡng nhằm trang bị cho các GV có kiến thức và kỹ năng về giáo dục tài chính; Phối hợp giữa các trường sư phạm với ngân hàng để đào tạo GV có kiến thức về giáo dục tài chính và cung cấp, hỗ trợ cho GV về kế hoạch và các bài học trực tuyến, các công cụ học tập cho HS.

Nội dung giáo dục tài chính vào một số môn học được lựa chọn tích hợp bắt buộc như Toán, tiếng Anh, Giáo dục đạo đức và tiếng Malaysia. Ngoài ra, nó còn được đưa vào môn Nghiên cứu Xã hội ở trường tiểu học và môn Kinh tế - Thương mại cơ bản (môn tự chọn) ở trường trung học. Thỏa thuận hợp tác giữa Bộ Giáo dục Malaysia và Ngân hàng Trung ương về nội dung giáo dục tài chính trong nhà trường phổ thông như sau:

1/ Nội dung giáo dục tài chính phải được đưa vào chương trình chuẩn ở trường trung học (KSSM) và được đưa vào nội dung trong cả các sách bài tập.

2/ GV phải tham gia và hoàn thành chương trình đào tạo 14 giờ cho một mô-đun về giáo dục tài chính. GV sẽ được tiếp xúc với giáo dục tài chính thông qua các khóa học bồi dưỡng do các đơn vị chuyên nghiệp như ngân hàng thực hiện.

3/ Bộ Giáo dục thực hiện nhiệm vụ xây dựng các tài liệu hỗ trợ giáo dục tài chính trong Toán học, tiếng Anh và tiếng Malaysia với sự giúp đỡ của Ngân hàng Trung ương.

4/ Bộ Giáo dục sẽ phối hợp với Ngân hàng Trung ương để đánh giá việc thực hiện giáo dục về tài chính trong các trường học.

5/ Tổ chức lại các chương trình giáo dục tài chính áp dụng trong nhà trường cho phù hợp với thực tế. Các chương trình nâng cao năng lực tài chính dành cho người lớn sẽ dựa trên các sự kiện quan trọng ở các giai đoạn cuộc sống (chương trình giáo dục tài chính dựa vào cuộc sống).

Quan điểm giáo dục tài chính ở Malaysia là giáo dục tài chính không đứng riêng như là một môn độc lập mà lồng ghép vào các môn học khác. Điều này sẽ giúp những nội dung này ảnh hưởng ít nhất đến chương trình

khung, do đó dễ dàng để truyền đạt kỹ năng tài chính có ích cho HS khi học các môn học chính.

Nội dung giáo dục tài chính trong chương trình giáo dục phổ thông được xác định bao gồm các chủ đề sau: i) Khái niệm về tiền/đầu tư/tiết kiệm; ii) Quản lý tiền; iii) Một số kiến thức hiểu biết về tài chính; iv) Tiết kiệm và đầu tư; v) Tiền mặt và quản lý nợ; vi) Quản lý rủi ro. Một số nội dung giáo dục tài chính cụ thể tích hợp trong chương trình phổ thông của Malaysia có thể kể như sau:

- Giáo dục tài chính bắt đầu được giảng dạy lồng ghép trong môn Nghiên cứu Xã hội ở cấp Tiểu học.

- Bắt đầu từ lớp 3, giáo dục tài chính được lồng ghép/tích hợp trong môn Tiếng Malaysia và môn Toán học nhưng mới chỉ ở phần bài tập nhưng sang lớp 4, 5, nội dung này được đưa vào nội dung giảng dạy với chủ đề “kinh tế”. Môn Toán ở tiểu học, một số kiến thức tài chính được giảng dạy như: Khái niệm cũng như sự cần thiết, lợi ích của việc tiết kiệm. HS tiểu học được dạy để chi tiêu tiết kiệm, phù hợp với số tiền mà ba mẹ hàng ngày chu cấp, ngoài ra các em cũng được dạy để biết cách tiết kiệm, chuẩn bị để phòng cho những ngày khó khăn chưa biết trước. Nội dung giáo dục tài chính trong môn Toán học và Tiếng (Bahasa) Malaysia được giảng dạy như một chủ đề độc lập.

- Ở lớp 4 và 5, nội dung giáo dục tài chính tiếp tục được đưa vào chương trình giảng dạy trong môn Tiếng Anh với chủ đề về Thế giới.

- Ở cấp Trung học, các em được học môn Thương mại và Kinh tế, ở đây có đầy đủ kiến thức cần thiết cho các em hiểu biết về tính toán kinh tế (trả lãi vay ngân hàng, lãi suất tiết kiệm, mua oto trả góp, ...); Giáo dục tài chính trong môn Tiếng Anh thành chủ đề “Hiểu biết tài chính”.

- Giáo dục tài chính cũng được giảng dạy trong các chương trình Dạy nghề bắt buộc (có một mô-đun về tài chính), được coi như là một mô-đun kỹ năng mềm cho chương trình dạy nghề của Malaysia.

Bộ Giáo dục Malaysia hiện cũng đang xem xét các chương trình quốc gia và đang làm việc với Ngân hàng Trung ương để đảm bảo yếu tố giáo dục tài chính là hợp nhất trong các tiêu chuẩn học tập của các đối tượng có liên quan (từ HS phổ thông đến các đối tượng khác). Bộ Giáo dục cũng đã hợp tác với Ngân hàng Negara Malaysia xây dựng một số chương trình về tài chính trong trường học như: Chương trình Sekolah Angkat (PSA), Kelab Kewangan Pelajar Sekolah (KKPS) và Buku Wang Saku. Ngoài ra, mục tiêu của Bộ Giáo dục là cần phải phát triển của sách, tài liệu tham khảo về giáo dục tài chính.

Mặc dù có những khó khăn như thiếu các nguồn lực và thời gian, chương trình giảng dạy đã được đóng khung, GV chưa có chuyên môn đầy đủ, chưa biết làm thế nào với nội dung giáo dục tài chính và thiếu những “nguyên liệu chất lượng” cho việc giảng dạy nhưng giáo dục tài chính đã bước đầu được giảng dạy trong các trường tiểu học. Tuy vậy, một số kiến thức về tài chính

vẫn còn khó với các em HS. Lí do là giáo dục tài chính không chỉ đơn giản là một vấn đề của kiến thức kỹ thuật về sản phẩm và dịch vụ tài chính mà nó bao gồm một phạm vi rộng lớn hơn nhiều các kỹ năng và phụ thuộc vào hiểu biết của đối tượng; và dạy kiến thức về tài chính có thể không hiệu quả vì HS chỉ có thể học, hiểu vấn đề từ thực tế áp dụng thu chi cá nhân.

4. Phương tiện hỗ trợ giáo dục tài chính của Malaysia

Nỗ lực lồng ghép nội dung giáo dục tài chính trong chương trình tiểu học và trung học đang được Bộ Giáo dục thực hiện với sự hợp tác với Ngân hàng Trung ương Malaysia trong các môn học khác nhau và được sự hỗ trợ từ các bên liên quan.

Malaysia đã xây dựng một mạng lưới để phối hợp, điều hành và triển khai có hiệu quả các sáng kiến giáo dục tài chính ở cấp quốc gia. Bảo tàng Tài chính và Tiền tệ của Malaysia là một địa điểm lí tưởng để người dân được tăng cường thêm các khái niệm, hiểu biết về tiền, tài chính và các dịch vụ ngân hàng. Bảo tàng mở cửa miễn phí cho mọi đối tượng, là một trong những điểm đến lí tưởng cho HS phổ thông khi học chính khóa và ngoại khóa về giáo dục tài chính. Bảo tàng có vị trí đẹp, quy mô lớn, đầy đủ thông tin và giao diện tương tác tự động với người tham quan. Bảo tàng cũng là nơi giúp người dân bổ sung kiến thức, từ những kiến thức sơ đẳng về các loại tiền tệ từ cổ đến kim, các sản phẩm có giá trị được quy đổi tương đương thời cổ đại... đến cách in tiền giấy, tiền xu hiện nay, các dịch vụ của ngân hàng. Mô hình giao tiếp thông tin giữa máy móc và người giúp khách tham quan tự tin hơn trong việc khám phá thông tin tại đây.

Ở Malaysia, người tiêu dùng còn có thể truy cập dễ dàng các trang web có nhiều tính năng tương tác, rất hữu ích và có ý nghĩa về các vấn đề có liên quan cho người tiêu dùng tài chính và các nhà giáo dục, ví dụ MyBNM: Một trang web mini của ngân hàng về thông tin của người tiêu dùng liên quan đến cung cấp các tin tức tài chính mới nhất và các thông báo, chẳng hạn như tỉ giá hối đoái và cảnh báo gian lận của ngân hàng; MyTabung: Một thiết kế đặc biệt theo dõi ngân sách cá nhân/hộ gia đình, cho phép người dùng dễ dàng ghi lại và theo dõi thu nhập, chi tiêu và tiết kiệm; MyLink: Một ứng dụng một cửa cho người tiêu dùng để giao tiếp với các nhà cung cấp dịch vụ tài chính của Malaysia. Ứng dụng này cho phép người tiêu dùng yêu cầu với sự tư vấn và đưa ra khiếu nại đến tổ chức tài chính; MyRinggit: Một hướng dẫn tương tác về các đặc điểm bảo mật trên các series hiện tại của các loại tiền Malaysia. Ứng dụng này cũng bao gồm các lời khuyên chung, tiêu chuẩn chất lượng và các thông tin khác có liên quan về tiền tệ Malaysia.

5. Bài học kinh nghiệm cho Việt Nam

Với sự cần thiết của lĩnh vực giáo dục tài chính trong đời sống xã hội nói chung, đời sống thế hệ trẻ Việt Nam nói riêng, chương trình giáo dục phổ thông hiện hành ở Việt Nam cần được quan tâm đầy đủ, đúng mức đến nội

dung này. Nội dung giáo dục tài chính tuy được đề cập ít nhiều trong chương trình giáo dục ở một số môn học nhưng nội dung còn mờ nhạt, chưa rõ ràng.

Việc đưa nội dung giáo dục tài chính vào trong chương trình nhà trường ở nước ta có thể sẽ gặp nhiều thách thức, chẳng hạn như: Thiếu nguồn lực và thời gian; tạo nên sự quá tải của chương trình giáo dục; GV không có đủ chuyên môn và cách dạy phù hợp; thiếu các tài liệu chất lượng; sự đa dạng của các bên liên quan; thiếu sự cam kết và trách nhiệm chung một cách mạnh mẽ, bền vững của hệ thống chính trị;...

Qua tìm hiểu cho thấy, nội dung và chương trình giáo dục tài chính của Malaysia khá đầy đủ và hoàn thiện, có thể làm tài liệu tham khảo cho giáo dục tài chính trong nhà trường tại Việt Nam. Tuy nhiên, chúng

tôi đề xuất Việt Nam nên tập trung nhiều hơn vào giảng dạy kiến thức, nâng cao hiểu biết về tài chính cho HS phổ thông, giảm lượng thông tin về ngân hàng hơn so với giáo dục tài chính của Malaysia.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Trang web của Bộ Giáo dục Malaysia: <http://www.moe.gov.my>.
- [2]. Chiến lược Phát triển Giáo dục 2012-2025 của Malaysia, (2012).
- [3]. Báo cáo Đánh giá tình hình thực hiện chiến lược của Malaysia các năm: 2013, 2014, 2015.
- [4]. Báo cáo của đoàn công tác Bộ Giáo dục và Đào tạo Việt Nam khảo sát về Giáo dục Tài chính tại Malaysia (10/2016).

FINANCIAL EDUCATION IN MALYSIAN GENERAL CURRICULUM AND LESSON - LEARNT FOR VIETNAM

Tran Thi Phuong Nam
The Vietnam Institute of Educational Sciences
Email: tranthiphuongnam@gmail.com

Abstract: *In some countries, integrating financial education into the school curriculum is considered as one of the most effective and equal method to have access to all future generations. The paper presents a strategic overview of financial education and financial education at general schools in Malaysia, can make as reference to financial education at general schools in Vietnam. However, the author suggested that Vietnam should focus on teaching knowledge, improve students' understanding of finance, reduce information on banks rather than the Malaysian financial education.*

Keywords: *Financial education; curriculum; general education; Malaysia; Vietnam.*